

**พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร: การเปรียบเทียบการตัดแปลง  
เนื้อหาและตัวละครของวรรณคดีฉบับการ์ตูนกับวรรณคดีในหนังสือเรียน  
วรรณคดีวิจักษ์**

กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์<sup>1</sup>

(Received: April 4, 2018; Revised: December 7, 2018; Accepted: April 22, 2019)

**บทคัดย่อ**

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการตัดแปลงเนื้อหาและตัวละครของวรรณคดีฉบับการ์ตูนกับวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร ผลการศึกษาพบว่า พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร มีการตัดแปลงด้านเนื้อหา 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่ปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และฉบับการ์ตูน แต่เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วน และเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ แต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง ส่วนการตัดแปลงด้านตัวละครพบว่า ไม่มีการตัดแปลง คือ ตัวละครมีชื่อปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และหนังสือการ์ตูน

**คำสำคัญ:** พระอภัยมณี การตัดแปลงด้านเนื้อหาและตัวละคร วรรณคดีฉบับการ์ตูน หนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์

---

<sup>1</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่  
Email: khрудaysi@hotmail.com

Pra Aphimanee Nee Nang Phee Seau in *Pra Aphimanee*:  
A Comparison of Content and Character Adaptation in  
Cartoon Version to *Wannakhadee Wijak* Textbook Version

Kittipong Wongtip<sup>2</sup>

**Abstract**

This article compares the content and the character adaptation in cartoon version to *Wannakhadee Wijak* textbook version of Pra Aphimanee Nee Nang Phee Seau in *Pha Aphimanee*. The findings of the content adaptation are as follows: there are two types of content adaptation in Pra Aphimanee Nee Nang Phee Seau in *Pra Aphimanee*. First, the content in *Wannakhadee Wijak* textbook version is similar to the cartoon version but some details are adapted. Second, the content of *Wannakhadee Wijak* textbook version is not mentioned in the cartoon version. The finding of the character adaptation shows that there is no adaptation in the cartoon version of Pra Aphimanee Nee Nang Phee Seau. The names of the characters in both *Wannakhadee Wijak* textbook version and the cartoon version were the same.

**Keywords:** Pra Aphimanee, content and character adaptation, cartoon version, *Wannakhadee Wijak* textbook version

---

<sup>2</sup> Asst. Prof., Ph.D, Thai Languages Department, Humanities and Social Sciences Chiang Mai Rajabhat University  
Email: khrudaysi@hotmail.com

## บทนำ

วรรณคดีแสดงความเจริญทางจิตใจ ทางปัญญา และจินตนาการของคนในชาติ เป็นเสมือนหลักฐานที่แสดงความเป็นชาติได้ดียิ่งกว่าหลักฐานอื่นใด เพราะนอกจากจะบันทึกเหตุการณ์ภายนอก คือ สภาพสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ แล้ว วรรณคดียังบันทึกภาวะจิตใจ ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของชนในชาติอีกด้วย (Sangtaksin & Busaphacheep, 2002, p. 93) ดังนั้นวรรณคดีจึงเป็นที่เก็บความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่างๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ โดยกวีได้เลือกสรรถ้อยคำอย่างประณีต เพื่อถ่ายทอดความคิด จินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึก (Kesmanee, 1988, p. 5) การเรียนรู้วรรณคดี จึงเป็นการเรียนรู้ความคิด จินตนาการ ความรู้สึก อารมณ์ และประสบการณ์ของคนในอดีต ทำให้เข้าใจชีวิต เข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการทางอารมณ์ของมนุษย์ในแง่มุมที่หลากหลาย แม้เหตุการณ์จะเกิดในสภาพสังคมที่ต่างยุคต่างสมัยกันก็ตาม

แม้วรรณคดีจะมีคุณค่ามากเพียงไร แต่กลับพบว่า การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ยังประสบปัญหาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดี เห็นว่าวรรณคดีไทยเป็นสิ่งมอมเมา ไร้เหตุผล และเป็นเรื่องเพ้อฝัน (Kirdpol, 1996, p. 127) ส่วนผู้สอนเอง ก็ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนวรรณคดีให้น่าสนใจ หรือสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตในปัจจุบันของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของการเรียนเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร (Ministry of Education, 1999, p. 7)

ด้วยเหตุดังกล่าว ในปัจจุบันจึงมีการดัดแปลงวรรณคดีในหลายรูปแบบ เช่น การถอดความเป็น ร้อยแก้ว การดัดแปลงเป็นภาพยนตร์และการ์ตูน ทั้งการ์ตูนภาพลายเส้นและการ์ตูนภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้มีโอกาสอ่านวรรณคดีที่ถือว่าเป็นสมบัติของชาติมากยิ่งขึ้น โดยการผลิตในรูปแบบของการ์ตูนจะได้รับความนิยมมากกว่ารูปแบบอื่นๆ เนื่องจากอ่านเข้าใจง่าย และภาพเป็นตัวสื่อความหมายให้เข้าใจได้ง่ายโดยไม่ต้องอ่านตัวหนังสือทุกตัว เพียงแต่ดูภาพและอ่านเรื่องเล็กน้อยก็สามารถเข้าใจเรื่องได้ทันที (MOE., 1991, pp. 102-103) เพราะฉะนั้นการ์ตูนจึงได้รับความนิยมจากคนทุกเพศ ทุกวัย และมีผู้นิยมอ่านกันมากขึ้น ดังนั้นการผลิตซ้ำในรูปแบบของการ์ตูนจึงน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนหันมาสนใจอ่านวรรณคดีกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจศึกษาคือ ผู้ผลิตการ์ตูนได้ดัดแปลงวรรณคดีต้นฉบับอย่างไร หรือดัดแปลงในลักษณะใดบ้าง เพื่อให้เป็น

วรรณคดีฉบับการ์ตูนที่มีทั้งภาพและบทสนทนา รวมทั้งต้องดำเนินเรื่องให้จบภายในไม่กี่ร้อยหน้า เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวโดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งตามปกติแล้วการตัดแปลงที่เปลี่ยนรูปแบบของสื่อนี้อาจมีการตัดแปลงหลายลักษณะ เช่น การตัดเหตุการณ์ การสลับเหตุการณ์ การเพิ่มเหตุการณ์ ฯลฯ ดังที่ Duangpattra (2001, p. 149) ได้กล่าวว่าการตัดแปลงอาจทำได้โดยวิธีการ เติม ตัด ทอน ขยาย ยุบ หรือสลับลำดับฉาก ตัวละคร สถานที่ และบทสนทนา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการแปรรูป หมายถึงการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการนำเสนอวรรณกรรมจากรูปแบบเดิมให้มีรูปแบบใหม่ที่เป็นสื่อคนละประเภท

วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีเป็นวรรณคดีที่มีผู้รู้จักและนิยมอ่านกันอย่างกว้างขวางรวมทั้งเป็นวรรณคดีที่มีการนำมาผลิตซ้ำเป็นภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ การ์ตูน และสื่ออื่นๆ อีกหลายประเภท ดังที่ Sounsamut (2004, p. 2) ได้กล่าวว่า วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้รับความนิยมนิยมนตลอดมาและยังปรากฏการพิมพ์เผยแพร่จนถึงปัจจุบัน เมื่อสภาพสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการโดยเฉพาะการสื่อสารพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปประกอบกับวิถีชีวิตและพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้เสพได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีการนำเอาเรื่องพระอภัยมณีไปผลิตซ้ำและนำเสนอผ่านสื่อสมัยใหม่อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการ์ตูน ภาพลายเส้น ภาพยนตร์ และการ์ตูนภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้บรรจุให้เป็นเนื้อหาหนึ่งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้เลือกตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร มาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ดังนั้นผู้เขียนจึงสนใจที่จะเปรียบเทียบวรรณคดีฉบับการ์ตูนเรื่องพระอภัยมณีที่ผลิตโดยบริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด กับวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรซึ่งสื่อทั้งสองประเภทนี้ แม้จะมีความแตกต่างกัน โดยการตูนเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นมาเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ส่วนหนังสือเรียนเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการการเรียนการสอน ดังนั้นจึงต้องมีความถูกต้องทางวิชาการ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า การ์ตูนแม้จะผลิตขึ้นมาเพื่อความสะดวกสบายเพลิดเพลินเป็นหลักก็ตาม แต่เมื่อนำวรรณคดีแบบฉบับมาผลิตเป็นการ์ตูน ผู้แตงน่าจะคำนึงถึงความถูกต้องและความสนุกสนานไปพร้อมกันเพื่อผู้อ่านจะได้รับรู้เรื่องราวที่ถูกต้องตามวรรณคดีต้นฉบับ นอกจากนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยต่อไป

**การดัดแปลงเนื้อหาของวรรณคดีฉบับการ์ตูนกับวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์**

ผู้เขียนศึกษาลักษณะการดัดแปลงเนื้อหาใน 3 ประเด็น คือ 1. เนื้อหาที่ปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และฉบับการ์ตูนแต่เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วน 2. เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์แต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง และ 3. เนื้อหาที่ปรากฏในฉบับการ์ตูนแต่ไม่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ โดยจะได้นำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

**1. เนื้อหาที่ปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และฉบับการ์ตูนแต่เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วน**

เหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วน คือ เหตุการณ์ที่ปรากฏตรงกันระหว่างวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และวรรณคดีฉบับการ์ตูน ทั้งที่ตามลำดับและสลับลำดับ แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละเหตุการณ์แตกต่างกันออกไป โดยจะได้นำเสนอในรูปของตารางดังนี้

**ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนระหว่างวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์กับวรรณคดีฉบับการ์ตูนเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร**

เหตุการณ์	วรรณคดีในหนังสือเรียน	วรรณคดีฉบับการ์ตูน
สภาพจิตใจของพระอภัยมณี ขณะที่อยู่กินกับนางผีเสื้อสมุทร	พระอภัยมณีอยู่กินกับนางผีเสื้อสมุทรด้วยความจำใจจนมิบุตรด้วยกัน	พระอภัยมณีอยู่กินกับนางผีเสื้อสมุทรจนมิบุตรชายชื่อสินสมุทรอายุได้ 8 ปี
สิ่งของที่พระอภัยมณีมอบให้แก่สินสมุทร	พระอภัยมณีให้แหวนและเจียรระบาศแก่สินสมุทร อีกทั้งสอนวิชาเป่าปี่และการใช้อาวุธให้แก่สินสมุทรจนชำนาญ	พระอภัยมณีได้มอบแหวนแก่สินสมุทร และสอนวิชาเป่าปี่รวมถึงการใช้อาวุธจนชำนาญ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เหตุการณ์	วรรณคดีในหนังสือเรียน	วรรณคดีฉบับการ์ตูน
สาเหตุที่ทำให้เงือกกล้าร้องขอชีวิต	เงือกได้ยินพระอภัยมณีกับ สินสมุทรคุยกันก็รู้ว่าเป็นภาษาของมนุษย์ จึงทูลขอให้พระอภัยมณีไว้ชีวิต	ตาเงือกเมื่อรู้ว่าพระอภัยมณีเป็นกษัตริย์ก็คิดฝากชีวิตด้วย
บุคคลที่คิดแผนการหนีนางผีเสื้อสมุทรเป็นคนแรก	พระอภัยมณีคิดจะหนีนางผีเสื้อสมุทรแต่ไม่รู้ว่าที่ไหนเป็นที่ไหน จึงปรึกษากับเงือก	เงือกเป็นผู้ที่เสนอตัวพาพระอภัยมณีหนี เพื่อแลกกับการไว้ชีวิตของตน
การล่องลางนางผีเสื้อสมุทรให้ไปอยู่ที่อื่นก่อนที่จะหนี	เงือกบอกพระอภัยมณีว่า ถ้าจะหนีไปเกาะแก้วพิสดารต้องใช้เวลมาถึง 7 คืน นางผีเสื้อสมุทรใช้เวลาตามแค่ 3 วันก็จะทัน ดังนั้นถ้าให้นาง ผีเสื้อสมุทรไปค้างที่ป่าเสียบ้างก็คงจะดี	เงือกบอกให้พระอภัยมณีหลอกนางยักษ์ไปจำศีลสัก 3 วัน แล้วจะพาไปส่งที่เกาะแก้วพิสดาร
บุคคลที่รู้ว่านางยักษ์กำลังจะตามมาทัน	พระอภัยมณีและสินสมุทรถามเงือกว่าทำไมจึงเกิดเสียงดังสนั่นหวั่นไหว เงือกก็ตอบพระอภัยมณีว่า นางยักษ์กำลังตามมา	พระอภัยมณีและสินสมุทรรู้ว่านางยักษ์กำลังจะตามมาทันด้วยตนเอง
สาเหตุที่นางผีเสื้อสมุทรจับเงือกเผ่ากินเป็นอาหาร	เงือกเผ่าทั้งสองล่องลางให้นางผีเสื้อสมุทรออกมาให้ห่างจากพระอภัยมณี นางผีเสื้อสมุทรรู้ทันจึงจับเงือกทั้งสองกินเป็นอาหาร	เงือกเผ่าถ่วงเวลาไม่ยอมบอก นางผีเสื้อสมุทรโมโหจึงจับเงือกทั้งสองกินเป็นอาหาร

## ตารางที่ 1 (ต่อ)

เหตุการณ์	วรรณคดีในหนังสือเรียน	วรรณคดีฉบับการ์ตูน
การเล่าเรื่องให้พระโยคีฟัง	พระโยคีถามพระอภัยมณีว่าเหตุใดจึงหนีนางผีเสื้อสมุทรมา พระอภัยมณีจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง	นางเงือกพาพระอภัยมณีมาถึงชายหาดของเกาะแก้ว พิศดาร เจอพระเจ้าตา จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง
การมาถึงเกาะแก้วพิสดารของพระอภัยมณี นางเงือก สินสมุทร และนางผีเสื้อสมุทร	มาถึงพร้อมกัน	นางเงือกพาพระอภัยมณีมาถึงก่อน นางผีเสื้อสมุทรตามมาทีหลัง

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า วรรณคดีฉบับการ์ตูนและวรรณคดีในหนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์ได้กล่าวถึงเนื้อหาที่ตรงกัน 9 ประเด็น แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละเหตุการณ์แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าวรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยง่ายจึงตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไปบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ตอนที่กล่าวถึงสิ่งของที่พระอภัยมณีมอบให้แก่สินสมุทร ในวรรณคดีฉบับการ์ตูนจะกล่าวเพียงแค่พระอภัยมณีได้มอบแหวนแก่สินสมุทร แต่ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้กล่าวว่า พระอภัยมณีให้แหวนและเจียรระเบิดแก่สินสมุทร ซึ่งหากวรรณคดีฉบับการ์ตูนกล่าวถึงคำว่า เจียรระเบิด คงจะต้องมีการอธิบายความหมายเพิ่มเติมอีกว่า เจียรระเบิดคืออะไร รวมทั้งหาที่ว่างสำหรับอธิบายความหมายของคำว่า เจียรระเบิด หรืออาจจะเป็นเพราะว่า การมอบสิ่งของในปัจจุบันมักจะทำให้สิ่งของที่มีค่า หรือมีราคาพอสมควร หรือเป็นสิ่งของที่ยังไม่เคยใช้ หากวรรณคดีฉบับการ์ตูนกล่าวถึงการมอบแหวนและเจียรระเบิด ซึ่ง เจียรระเบิด แปลว่า ผ้าคาดเอวชนิดหนึ่ง มีชายห้อยลงที่หน้าขา (Royal Institute, 2013, p. 339) ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนอาจเกิดความสงสัยว่าทำไมต้องให้ผ้าคาดเอว ซึ่งไม่เห็นมีค่า มีราคา รวมทั้งเป็นของที่ผ่านการใช้มาแล้ว ทำไมต้องเอาของที่ใช้แล้วมาให้คนอื่น เป็นต้น ดังนั้นวรรณคดีฉบับการ์ตูนจึงกล่าวแค่เพียงว่า พระอภัยมณีให้แหวนแก่สินสมุทร เพื่อที่เยาวชนจะได้ไม่เกิดความสงสัย หรือต้องหาที่ว่างสำหรับอธิบายความหมายของคำหรืออธิบายเหตุผลประกอบเพิ่มเติม

นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะว่า วรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการปลุกฝังความคิดหรือ ค่านิยมบางประการที่แตกต่างไปจากวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์ ยกตัวอย่างเช่น ตอนที่เงือกร้องขอชีวิต ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์ระบุว่า เงือกได้ยื่นพระอภัยมณีกับสินสมุทร คู่กันก็รู้ว่าเป็นภาษาของมนุษย์ จึงทูลขอให้ พระอภัยมณีไว้ชีวิต ส่วนวรรณคดีฉบับการ์ตูนระบุว่า ตาเงือกเมื่อรู้ว่าพระอภัยมณีเป็นกษัตริย์ก็คิดฝากชีวิตด้วย ซึ่งเหตุการณ์ตอนนี้วรรณคดีฉบับการ์ตูน อาจจะต้องการปลุกฝังความคิดที่ว่า กษัตริย์เป็นผู้ที่มีอำนาจ บารมี และเป็นที่พึ่งของ คนทั่วไปได้ ดังนั้นวรรณคดีในฉบับการ์ตูนจึงให้เงือกฝากชีวิตกับพระอภัยมณีเมื่อรู้ว่าพระอภัยมณี เป็นกษัตริย์ ส่วนสาเหตุที่วรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์ได้ระบุว่า เงือกทูลขอให้พระอภัย มณีไว้ชีวิต ก็อาจจะแสดงให้เห็นความคิดที่ว่า มนุษย์กับสัตว์เป็นคนละเผ่าพันธุ์กัน มนุษย์มีอำนาจ เหนือสัตว์ มนุษย์มักจะเป็นผู้ล่า หรือเป็นผู้ที่มักจะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นต้น

## 2. เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์แต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง

เหตุการณ์ต่อไปนี้เป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์แต่ไม่ได้ กล่าวถึงในวรรณคดีฉบับการ์ตูน ได้แก่

### 2.1 ผู้เลี้ยงดูสินสมุทรและความสัมพันธ์ระหว่างพระอภัยมณีกับสินสมุทร

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษณ์ได้ระบุไว้ว่า พระอภัยมณีเป็นผู้เลี้ยงดูสินสมุทร เพราะเห็นว่าเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเอง จนสินสมุทรอายุได้ 8 ปี และตั้งชื่อว่า สินสมุทร ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พระบิดรงค์ทรงศักดิ์ก็รักใคร่	ด้วยเนื้อไขมิได้คิดริษยา
เฝ้าเลี้ยงลูกผูกเปลแล้วห่มผ้า	จนใหญ่กล้าอายุได้แปดปี
จึงให้นามตามอย่างข่างมนุษย์	ชื่อสินสมุทรกุมารชาลวชัยศรี”

(“Wannakhadee Wijk,” p. 63)

ด้วยเหตุที่พระอภัยมณีเลี้ยงดูสินสมุทรอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา สินสมุทรจึงมีความ รักพระอภัยมณีมากกว่านางผีเสื้อสมุทร นอกจากนี้พระอภัยมณียังไม่เคยดูตำสินสมุทรเหมือน นางผีเสื้อสมุทร จึงทำให้ สินสมุทรมีความรักพระอภัยมณีมากกว่านางผีเสื้อสมุทร ดังคำประพันธ์ ที่ว่า





ช่างทิศใต้ไปจนเกาะแก้วมังกร  
 ไปกลางย่านบ้านเรือนหามีไม่  
 แต่สำเภาวาเกาะเมืองลังกา  
 ถ้าเสียเรือเหลือคนแล้วนางเงือก  
 เหมือนพวกพ้องของข้ารู้พาที่  
 อายุข้าห้าร้อยแปดสิบเศษ

หนทางจรเจ็ดเดือนไม่เคลื่อนคลา  
 สมุทราทซึ่งซีกโลกนักหนา  
 เขาเล่นมามีบ้างอยู่กลางปี  
 ขึ้นมาเลือกเอาไปชมประสมศรี  
 ด้วยเดิมที่ปู้ยาเป็นมานุษย์  
 จึงแจ้งเหตุแถวทางกลางสมุทรา”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 65)

#### 2.4 พระอภัยมณีคิดถึงศรีสุวรรณ

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า หลังจากที่พระอภัยมณีได้ฟังเงือกเล่าแผนการ  
 หนนี้ก็เริ่มมีความหวังและชอบใจเงือกที่จะช่วยพาหนี จึงสั่งให้สินสมุทรขอมาเงือกและอุ้มเงือกออกไปนอก  
 ถ้ำ เมื่อ พระอภัยมณีเห็นทะเลก็คิดถึงน้องชาย แล้วก็ร้องไห้ด้วยความอาลัย ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“กับลูกน้อยค่อยพยุงจูงเงือกนี้                      มาปากถ้ำแลเห็นนวนชลสาย  
 หวนรำลึกตริกตรองถึงน้องชาย                      พระพุ่มพวยชลนาด้วยอาลัย”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 66)

#### 2.5 พระอภัยมณีแกล้งทำเป็นรักนางยักษ์

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า หลังจากที่นางผีเสื้อสมุทรออกไป  
 หาอาหารแล้วจะกลับมายังถ้ำ นางผีเสื้อสมุทรก็เก็บผลไม้ทั้งรสเปรี้ยวรสหวานมาให้พระอภัย  
 มณีกับสินสมุทรด้วย พระอภัยมณีก็เอาผลไม้ให้สินสมุทรกินส่วนตนเองไม่กิน พอพลบค่ำก็  
 แกล้งทำเป็นรักนางยักษ์ ทำหน้าตามีความสุขแต่ใจนั้นตรอมตรม คิดแต่หนทางที่จะหว่าน  
 ล้อมล่อลวงนางผีเสื้อสมุทรแต่ก็คิดไม่ตก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ฝ่ายผีเสื้อสมุทรเมื่อขึ้นจากฝั่งน้ำ                      จะมาถ้ำเที่ยวหาพุกษาหาร  
 เก็บลูกไม้ใส่ห่อเห็นพอการ                      ทั้งเปรี้ยวหวานสารพัดแล้วลัดมา  
 เห็นหินปิดเปิดประตูหูกวาง                      นิमितอย่างนางมนุษย์เสนาหา  
 วรพักตร์นารีศรีโสภา                      ลีลาม่าเข้าในห้องเห็นสององค์  
 วางลูกไม้ในห่อให้ลูกผัว                      ท้องของตัวเต็มท้องไม่ต้องประสงค์  
 พระทรงเลือกลูกมะขางปรางมะยง                      ประทานองค์ไอรสสู้อดอม

ครั้นพลบค่ำทำรักนางยักษ์ร้าย  
 ขึ้นแต่หน้าอารมณณ์นกรมกรอม  
 ไม่เห็นช่องตรงตริกนีกวิตก  
 พระกอดลูกน้อยประทับไว้กับทรงวง

ประคองกายกอดแอบแนบถนอม  
 แต่คิดอ่านหว่านล้อมจะล่อลวง  
 ทุกซีกในอกนั้นสักเท่าภูเขาลวง  
 ให้เหงาง่วงงีบหลับระงับไป”

(“Wannakhadee Wijak,” pp. 66 - 67)

## 2.6 นางผีเสื้อสมุทรผีนและพระอภัยมณีทำนายผีนให้

ในหนังสือเรียววรรณคดีวิจักข์ได้ระบุไว้ว่า เมื่อนางผีเสื้อสมุทรจะต้องจากลูกผีนว่า มีเทวดามาทำลายถ้า เอาค้อนมาทุบนาง แล้วก็ควักดวงตานางไป พอตื่นขึ้นมาก็เล่าความผีนให้พระอภัยมณีฟัง พระอภัยมณีได้ฟังนางผีเสื้อสมุทรเล่าก็คิดว่าเหตุที่นางผีเสื้อสมุทร-สมุทรผีนร้ายก็เพราะตนเองคิดจะหนีพระอภัยมณีจึงแกล้งทำอุบายทำนายผีนว่า เทวดานั้นคือมัจจุราชที่จะมาเอาชีวิตนางผีเสื้อสมุทร แต่ก็จะมิหนทางแก่เคราะห์นี้ แต่กลัวว่านางผีเสื้อสมุทรจะไม่ทำ นางผีเสื้อสมุทรก็ตอบว่ายินดีทำตามทุกอย่าง พระอภัยมณีก็บอกว่า ตามตำราบอกไว้ว่าถ้าใครผีนว่าจะตายให้ไปอยู่คนเดียวที่ตีนเขา อดข้าวปลาอาหารสามวันสามคืนแล้วจะรอดตาย ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ฝ่ายผีเสื้อสมุทรเมื่อจะจากพรากรลูกผีน  
 ให้หมกมุ่นชุ่มคล้ำในน้ำใจ  
 พอม่อยหลับกลับจิตนิมิตผีน  
 มาสังหารผลาญถ้ำระย้าเย็น  
 แล้วอารักษ์ควักล้างเอาดวงเนตร  
 ทั้งกายสั่นพรันตัวด้วยกลัวตาย  
 จึงก้มกราบบาทหงส์พระทรงศักดิ์  
 ไม่เคยเห็นเป็นวิบัติอัศจรรย์

พระฟังนางพลางนีกะนิงหมาย  
 เห็นจะไปได้ตลอดรอดชีวี  
 พอได้ช่องลองลงดูตามเล่ห์  
 จึงกล่าวแกล้งแสร้งเสเพทุบาย  
 อันเทวภูนั้นคือมัจจุราช

แต่พลิกตัวกลับไม่หลับไหล  
 จนเสียงไก่แก้วขันสนั่นเนิน  
 ว่าเทวภูอยู่ที่เกาะนั้นเหาะเหิน  
 แกว่งพะเนินทุบนางแทบวางวาย  
 สำแดงเดชเหาะกลับไปลับหาย  
 พอฟื้นกายก็พอแจ้งแสงตะวัน  
 แล้วนางยักษ์เล่าตามเนื้อความผีน  
 เชิญทรงธรรมช่วยทำนายร้ายหรือดี  
 ซึ่งผีนร้ายก็เพราะจิตเราคิดหนี  
 แต่นางผีเสื้อสมุทรนั้นจะอันตราย  
 สมคะเนจะเข้าไปตั้งใจหมาย  
 เจ้าผีนร้ายนักน่องต้องตำรา  
 จะหมายมาดเอาชีวิตริษยา

แล้วเสแสร้งแกล้งทำบิบน้ำตา  
 แม้นสิ้นสูญบุญนางในปางนี้  
 จะกอดศพชนหน้าโคกาลัย  
 นึกจะใคร่สะเดาะพระเคราะห์เจ้า  
 เหมือนงอนง้อขอชีวิตแก่เทวี  
 นางผีเสื้อสมุทรเชื่อถือหรือประณต  
 ตามตำราสารพัดไม่ขัดคำ  
 พระฟังคำสำราญสำเร็จคิด  
 ตำรานันแต่ครั้งตั้งเมรุไกร  
 ให้ไปอยู่ผู้เดียวที่ตีนเขา  
 ถ้วนสามคืนสามวันจะบันดาล

อนิจจาใจหายเจียวสายใจ  
 ไม่มีที่พึ่งพาจะอาศัย  
 ระกำใจกว่าจะม้วยไปด้วยกัน  
 พอบรรเทาโทษที่อาสัญ  
 กลัวแต่ขวัญเนตรที่จะมีท่า  
 พระทรงยศจงช่วยชুবอุปถัมภ์  
 ช่วยแนะนำอนุกลอย่าสูญใจ  
 จึงว่าผิดสายสมรหาสอนไม่  
 ว่าถ้าใครฝันร้ายจะวายปราน  
 แล้วอดข้าวอดปลากระยาหาร  
 ให้สำราญรอดตายสบายใจ

(“Wannakhadee Wajak,” pp. 67 - 68)

## 2.7 สินสมุทรแสดงพิรุณให้เห็น

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า หลังจากที่นางผีเสื้อสมุทยอมไปจำศีลอยู่ในป่าเพื่อสะเดาะเคราะห์ สินสมุทรรู้ว่าพระอภัยมณีจะพาตนเองหนีก็เกิดความสงสารแม่ จึงจะกราบลาแม่ แต่ พระอภัยมณีได้เบี่ยงเบนความสนใจนางผีเสื้อสมุทรไปเป็นเรื่องอื่นเสีย คือ ไม่ให้ตามแม่ไปจำศีลในป่า ตอนแรกนางผีเสื้อสมุทรก็สงสัยในกิริยาท่าทางของสินสมุทรแต่เมื่อได้ยินพระอภัยมณีพูดเช่นนั้นก็หายสงสัย ดัง คำประพันธ์ที่ว่า

“สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่  
 ให้ห้วงหลังกังวลด้วยชนนี้  
 บิดาคูรู้แจ้งจึงแกล้งห้าม  
 อยู่เฝ้าปี่ตีเกราะเสนาหะครัน  
 นางผีเสื้อสมุทรเมื่อแรกก็แปลกจิต  
 จึงรีบออกนอกคอกาแล้วคลาไคล

ด้วยรู้แน่ว่าบิดาจะพาหนี  
 เจ้าโคก็กราบก้มบังคมคัล  
 จะวอนตามเขาไปในไพรสณฑ์  
 แล้วรับขวัญลูกน้อยกลอยฤทัย  
 ครั้นทรงฤทธิ์ปลอบลูกชายหายสงสัย  
 ไปเขาใหญ่ในป่าพนาวัน”

(“Wannakhadee Wajak,” p. 68)

## 2.8 พระอภัยมณีพบนางเงือก

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า หลังจากที่พระอภัยมณีพาสินสมุทรหนีออกจากถ้ำมาหาเงือกที่ชายหาด เงือกก็พาลูกเมียมาหาพระอภัยมณีตามที่ได้นัดกันไว้ พระอภัยมณีเมื่อเห็นนางเงือกก็ ตกตะลึงในความงามของนางเงือก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พงศ์กษัตริย์ทัศนนางเงือกน้อย	ดูแซมซ้อยโฉมเฉลาทั้งเผ้าผม
ประไพพิศตรลักษณ์ล้ำล้วนขำคม	ทั้งเนียนนวลเปล่งออกเต่งทรง
ขนงเนตรเกศกรอ่อนสะอาด	ดังสุรางค์นางนาฏในวังหลวง
พระเพลนพิศคิดหมายเสียดายดวง	แล้วหนักหน่วงนึกที่จะหนีไป”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 69)

## 2.9 พระอภัยมณีให้สินสมุทรขอขมาเงือกเผ่าก่อนที่จะขึ้นนั่ง

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า เงือกได้พาพระอภัยมณีกับสินสมุทรหนี โดยการให้พระอภัยมณีขึ้นขึ้นบนป่าของเงือกเผ่า ส่วนสินสมุทรให้ขึ้นขึ้นบนป่าภรรยาของตัวเอง พระอภัยมณีจึงให้ สินสมุทรขอขมาภรรยาเงือกก่อนที่จะขึ้นนั่งบนป่าสินสมุทรก็ขอขมาก่อนขึ้นนั่งบนป่าของยายเงือก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พงศ์กษัตริย์ตรัสชวนสินสมุทร	สอนให้บุตรขอสมอ้อขมาส้าย
พระทรงป่าเงือกน้ำงามวิไล	พระหน่อไทยขอขมาขึ้นป่านาง”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 69)

## 2.10 พระอภัยมณีขึ้นชมธรรมชาติรอบตัวขณะที่หนีอยู่ในทะเล

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า ขณะที่เงือกพาอภัยมณีหนีไปตามทะเลนั้น พระอภัยมณีก็ได้ชื่นชมธรรมชาติรอบตัว ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พระโฉมยงองค์อภัยมณีนาถ	เพลนประพาสพิศดูหมู่มัจฉา
เหล่าฉลามล้วนฉลามตามกันมา	ค่อยเคลื่อนคลาคล้ายคล้ายในสายชล
ฉนากอยู่คู่ฉนากไม่จากคู่	ขึ้นฟองฟู่ฟ่นฟองละอองฝน
ฝูงพิมพาพาฝูงเข้าแฝงวน	บ้างผุดพ่นฟองน้ำบ้างดำจร
กระโท่เรียงเคียงกระให้ขึ้นโบกหาง	ลอยส้างกลางกระแผลแลสลด

มังกรเกี่ยวเลี้ยวลอดคอกดมังกร  
 ผุงม่าน้ำท่าท่าเหมือนม่านฝน  
 ตะเพียนทองล่องน้ำนำตะเพียน  
 เห็นละเมาะเกาะเขาเขียวช่อม  
 จะเหลียวซ้ายสายสมุทรสุดสายตา  
 จะเหลียวดูสุริย์แสงเข้าแฝงเมฆ  
 ฟังสำเนียงเสียงคลื่นดังครื้นโครม

ประชุมซ่อนแฝงชลขึ้นวานเวียน  
 ขึ้นลอยเล่นเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน  
 ดาษเดี่ยวดุเพลิงจนเกินมา  
 โขดตะคุ่มเคียงเคียงเรียงรุกษา  
 จะแลขวาค้วนคลุ้มคลุ้มโยยม  
 ให้วิเวกวาดองค์พระทรงโฉม  
 ยิ่งทุกขโหมนัสในฤทัยทรี”

(“Wannakhadee Wijak,” pp. 69 - 70)

### 2.11 พระอภัยมณีขอให้เงือกหยุดการเดินทางในเวลากลางคืน

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า เงือกได้พาพระอภัยมณีและ  
 สิ้นสมุทรหนีมาตั้งแต่เช้า พอถึงตอนค่ำพระอภัยมณีก็บอกเงือกให้หยุดพัก รุ่งเช้าค่อยเดินทาง  
 ต่อ เพราะหนีนางผีเสื้อสมุทรมาได้ไกลพอสมควรแล้ว ตาเงือกก็ตอบว่ายังใกล้อยู่ อย่าเพิ่ง  
 ประมาท หากนางผีเสื้อสมุทรรู้ความจริงก็จะใช้เวลาตามมาไม่นานนัก ตาของตนเองจะเห็น  
 ชัดเจนในเวลาค่ำอีกทั้งยังมีเรี่ยวแรงมากขึ้น แต่ถ้ามีแดดแรงตาของตนเองจะมืด เพราะฉะนั้น  
 เดินทางตอนกลางคืนจะดีกว่า ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พอเย็นย่ำค่ำพลบลงโพล่พลั้  
 พระห้ามเงือกสองราด้วยปราณี  
 เห็นละเมาะเกาะใหญ่ที่ไหนกว้าง  
 เราหนีนางมาได้ก็ไกลครั้น  
 ตาเงิกน้ำซ้าสอนพระทรงศักดิ์  
 นางรู้ความตามมาไม่ช้านาน  
 อันตาข้าถ้าค่าเห็นสว่าง  
 ถ้าแดดกล้าตามัวเป็นหมอกควัน  
 แล้วว้ายแหวกแบกองค์พงศัษัตริย์  
 สลาตันลั่นพิลิกเสียงครึกครื้น

ห้องทะเลมืดมัวทั่ววิถี  
 ประเดี๋ยวนี้ลมกล้าสลาตัน  
 หยุดเสียบ้างให้สบายจึงผายผัน  
 ต่อกลางวันจึงค่อยไปให้สำราญ  
 ยังใกล้นักอย่าประมาททำอาจหาญ  
 จะพบพานพากันตายวายชีวัน  
 ทั้งเดินทางเรี่ยวแรงแข็งขยัน  
 จะผายผันล่องทางไปกลางคืน  
 พलगสขบัตโบททางไปกลางคลื่น  
 จนตึกตื่นรีบรุดไม่หยุดเลย”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 70)

### 2.12 นางผีเสื้อสมุทรแปลงกายขณะที่ตามหาพระอภัยมณี

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า ก่อนที่นางผีเสื้อสมุทรจะออกตามหาพระอภัยมณี นางผีเสื้อสมุทรก็แปลงกายให้สูงใหญ่เท่าภูเขาออกตามหาพระอภัยมณี ทำให้ท้องทะเลแทบจะกล่มทลาย ภูเขา เกาะแก่งที่ขวางทางอยู่ถูกนางผีเสื้อสมุทรทำลายจนหมดสิ้น เกิดเสียงดังสนั่นไหว วันไปทั่วท้องทะเล ดัง คำประพันธ์ที่ว่า

“นางผีเสื้อสมุทรเหลือโกรธโหดทะเลถึง	โตตั้งหนึ่งยุคนธรขุนไศล
ลุยทะเลโครมครามออกตามไป	สมุทรไทแทบจะล่มกล่มทลาย
เหล่าละเมาะเกาะขวางหนทางยักษ์	ภูเขาหักหินหลุดทรุดสลาย
เสียงครึกครื้นคลื่นคลุ้มขื่นกลุ่มกาย	ผีเสื้อสมุทรร้ายริบรูดไม่หยุดยั้ง”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 72)

### 2.13 พระอภัยมณีบอกให้เงือกทิ้งตนเองไว้แล้วหนีไป

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า เมื่อพระอภัยมณีรู้ว่า นางผีเสื้อสมุทรตามมาทันก็รู้สึกใจหายแต่ก็มีชดชิตยะมานะ กลั้นน้ำตาแล้วพูดว่า ไหนๆ ก็หนีไม่พ้นก็จะขอตายที่นี่ ให้เงือกส่งตนเองที่เกาะนี้แล้วรีบหนีไปเสีย แล้วก็บอกสินสมุทรว่า ถ้านางผีเสื้อสมุทรมาก็จงกลับไปอยู่กับนางผีเสื้อสมุทร ส่วนตนเองจะขอตายอยู่ที่นี่ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พระอภัยใจหายไม่วายเหลือยว	ให้เปล่าเปลี่ยนนัยนาเพียงอาศัย
แต่มานะกษัตริย์สู้กัดฟัน	อุตส่าห์กลั้นกลืนน้ำตาแล้วพาที
จะไปไหนไม่พ้นผีเสื้อสมุทรน้ำ	วิบากกรรมก็จะสู้อยู่เป็นผี
ท่านส่งเราเข้าที่เกาะละเมาะนี้	แล้วรีบหนีไปในน้ำแต่ลำพัง
แล้วว่าแกสินสมุทรสุดที่รัก	แม้ன்னายักษ์จะมารับจงกลับหลัง
อันตัวพ่อขอตายวายชีวิง	กันแสงส่งลูกยาด้วยอาลัย”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 72)

## 2.14 สินสมุทรอาสาหลอกล่อนางผีเสื้อสมุทรไปทางอื่น

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า หลังจากที่พะอภัยมณีบอกให้ สินสมุทรกลับไปอยู่กับนางผีเสื้อสมุทร สินสมุทรก็บอกกับพระอภัยมณีว่า ตนเองจะหลอกล่อนางผีเสื้อสมุทรไปทางอื่นเอง ให้ พระอภัยมณีรีบหนีไปก่อน แล้วตนเองก็กระโดดลงไปในทะเล ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“สินสมุทรมิได้กลัวกลับหัวร่อ  
 แม้นมารตามาตามจะห้ามไว้  
 ลูกจะค่อยลอยตามแต่ห่างห่าง  
 แล้วแผ่นไผ่นโจนลงทะเลลม  
 เที่ยวดำดั้นคั่นหามัจฉาใหญ่  
 เสียงโผงผางกลางน้ำแต่ลำพัง

ลูกไม่ขอจากพระองค์อย่าสงสัย  
 พระรีบไปก่อนข้าอย่าประมารมภ์  
 อยู่ต้นทางจะได้พบประสบสม  
 พระประมารมภ์เรียกไว้ก็ไม่ฟัง  
 พอจับได้ปลาอินทรีขึ้นชี้หลัง  
 ค่อยลอยรั้งรอมานในวาริน

(“Wannakhadee Wijak,” p. 72)

## 2.15 สินสมุทรพบนางผีเสื้อสมุทรและหลอกล่อนางผีเสื้อสมุทร

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ได้ระบุไว้ว่า สินสมุทรเมื่อเจอนางผีเสื้อสมุทรก็เกิดความสงสัยเพราะเคยเห็นแต่ร่างแปลงของแม่ จึงขวางทางไว้ แล้วร้องถามว่า นี่เป็น ตัวอะไร ทำไมตัวถึงดำ แล้วตามมาทำไม นางผีเสื้อสมุทรได้ยินคำพูดของลูกก็เกิดความอาย จึงโกหกลูกไปว่าตนเองคือแม่ ตอนอยู่ในถ้ำไม่ต้องแปลงกายแบบนี้ แต่เวลาเดินทางต้องแปลงกายเป็นยักษ์ รูปร่างจึงแปลกไปจากเดิม สินสมุทรได้ฟังเสียงจึงรู้ว่า เป็นแม่ของตน แต่ดูรูปร่าง เหมือนกับเปรต ไม่มีสง่าราศี เพราะเหตุนี้เองพอถึงได้หนี จึงคิดว่าจะต้องหน่วงเวลาไว้ไม่ให้ ตามไปใกล้พอ จึงพูดว่าถ้าเป็นแม่จริงก็อย่าตามมา เนื่องจากแม่เป็นผีเสื้อสมุทรควรอยู่ในถ้ำ พ่อเคยมีความสุขสบายอยู่เมืองมนุษย์ ไม่เคยลำบากอย่างนี้ อีกทั้งยังคิดถึงวงศ์ญาติญาติ จึงมาที่นี่ ไม่ได้หนีไปไหน แต่เมื่อเห็นแม่มาจึงแอบซ่อนเพราะกลัวตาย ตนเองจึงว่ายน้ำอยู่ที่นี้ คนเดียว ขอให้แม่ยกโทษให้ด้วยที่มาโดยไม่ได้ออกกล่าว ขอลาแม่ไปสัก 1 ปี หากพบว่าอา ย่า ปู่ สบายดีก็จะชวนพ่อกลับมาหาแม่ นางผีเสื้อสมุทรไม่เชื่อแต่แกล้งทำใจเย็นพูดว่า ถ้ารู้แบบนี้ แต่แรกก็คงไม่ตามหา นี่เพราะสงสัยจึงตามมา จะไปไหนก็จะไม่ห้ามแต่จะตามไปส่ง พ่อของ เจ้าอยู่ไหนล่ะ แม่ขอคุยหน่อยได้ไหม แล้วลูกค่อยพาพ่อไป สินสมุทรก็ไม่ยอมบอก ซ้ำยังพูด



ว่าไม่ใช่ฐานะของแม่ที่จะไปด้วย ขอเชิญกลับไปอยู่ในถ้ำ การที่จะให้พ่อออกมาหา พ่อคงไม่มา เพราะว่ากลับแม่ แม่อยู่ที่นี่อีกเลย ไม่นานพ่อคงจะกลับมา นางผีเสื้อสมุทรเหลืออด แค้นลูกมากที่พูดจาหลอกลวง คิดว่าถ้าพูดดีๆ ไม่ฟังก็จะจับบังคับให้พาไปหาพ่อ แล้วค่อยฆ่า ภายหลัง จึงตวาดด้วยเสียงอันดังว่า เด็กเกเรมาพูดหน่วงเวลาราวกับกูไม่รู้ทัน ถ้าไม่บอกโดยดี ก็จะต้องตีละนะ พูดแล้วก็เข้าไปไล่ตีสินสมุทร ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“สินสมุทรหยุดอยู่ดูนางยักษ์  
 ด้วยเห็นแม่แต่รูปนิมิตไว้  
 แล้วร้องถามตามประสาเป็นทารก  
 โจนกระโจนโครมครามตามเรามา  
 ฝ่ายนางอสุรีผีเสื้อสมุทรน้ำ  
 เป็นห่วงผัวมัวแลชะงักดู  
 หรือจวนตัวกลัวเมียไปเสียก่อน  
 จำจะปลอบโดยดีแน้มมิไป  
 จึงตอบโต้ไปปดโอรสราช  
 เจ้าแปลกหรือคือนี้แลมารดร  
 ออกเดินทางอย่างนี้ต้องนิมิต  
 ไม่ปิดงำอำพรางอย่ากลางแคลง  
 ไหนพ่อเจ้าเล่าแม่ไม่แลเห็น  
 แต่จากอกหกวันแล้วขวัญญาติา  
 สินสมุทรฟังเสียงสำเนียงแน  
 ดुरुปร่างอย่างเปรตสมเพชใจ  
 กระนั้นหรือพระบิดามิน่าหนี  
 จำจะบอกหลอกลวงหน่วงเนื้อความ  
 จึงเสแสร้งแก้งว่าข้าไม่เชื่อ  
 ถ้าเป็นแม่แน่กระนั้นจงกรุณา  
 ด้วยองค์พระชนนเป็นผีเสื้อสมุทร  
 พระบิดรื้อนรันทนทรมาน

เห็นผิดพิศตรมรดาน่าสงสัย  
 สงสัยใจออกขวางกลางคงคา  
 นี่สัตว์บกหรือสัตว์น้ำดำนักหนา  
 จะเล่นข้าทำไรจะใครรู้  
 ได้ยินคำโอรสนึกอดสู  
 ไม่เห็นอยู่ด้วยกันนี่ฉันใด  
 หรือซุ่มซ่อนอยู่เกาะละเมาะไหน  
 จึงจะได้จับกุมตะลุมบอน  
 มิใช่ชาติยักษ์มารชาญสมร  
 เมื่อนั่งนอนอยู่ในถ้ำไม่จำแลง  
 รูปจึงผิดไปกว่าเก่าเจ้าจึงแห่ง  
 แม่แก้งแปลงตัวตามเจ้างามมา  
 อย่าหลงเล่นจงไปอยู่ในคูหา  
 ขอมารดาอ้อมหนุนยถิดกลอยใจ  
 รู้ว่าแม่มั่นคงไม่สงสัย  
 ช่างกระไรราศีไม่มีงาม  
 ทั้งทวงที่ไม่สุภาพทำหยาบหยาบ  
 อย่าให้ตามเข้าไปชิตพระบิดา  
 จะฉีกเนื้อกินเล่นเป็นภักษา  
 อย่าตามมามุ่งหมายให้วายปราณ  
 อันชาติเชื้ออยู่ถ้ำลำละหาน  
 เคยอยู่บ้านเมืองมนุษย์สุดสบาย

คิดถึงวงศ์พงศาณญาติ  
เห็นมารดรซ่อนตัวด้วยกลัวตาย  
ประทานโทษโปรดปล่อยไปหน่อยเถิด  
ลูกขอลาผ้าสุลีสักปีเดียว  
แม่พบอวย่าปู้ยู่เป็นสุข  
จึงจะชวนบิดุเรศเสด็จจร

อสุรีมีเสื่อสมุทรไม่เชื่อถ้อย

แกล้งดับเดือดเงือดดอดดฤทัย  
ถ้าแม่นแม่แต่แรกรู้กระนี้  
นี่นีกแหงแคลงความจริงตามมา  
จะไปไหนไม่ห้ามจะตามส่ง  
แม่ขอพบพุดจาประสาเคย  
สินสมุทรสุดฉลาดไม่อาจบอก

มิใช่การมารดาจะคลาไคล  
ซึ่งจะให้ไปบอกออกมาหา  
พระแม่อย่าทารกรรมให้รำคาญ

อสุรีมีเสื่อสมุทรเหลือจะอด

ช่างหลอกหลอนผ่อนผันจ้านรรจา  
จะจับไว้ให้พาไปหาพ่อ  
โกรธวาดผาดเสียดสำเนียงดั่ง  
ช่างว่ากล่าวราวกับไม่รู้เท่า  
เอาบิดรซ่อนไว้ในทะเล  
ยิ่งปลอบโยนโอนอ่อนยิ่งหลอนหลอก  
พลาญไผ่โชนโชนโถมเสียดโครมคราม

จึงสามารถมานี้ไม่หนีหาย  
ลูกจึงว่ายน้ำอยู่แต่ผู้เดียว  
ที่ละเมิดแม่คุมอุย่าฉุนเฉียว  
ไปท่องเที่ยวหาประเทศเขตนคร  
บรรเทาทุกข์ภัยโยสุโมสร  
มาสถานมารดรไม่นอนใจ  
นึกว่าน้อยหรือตอแหลมาแก้ไข  
ทำปราศรัยเสียงหวานด้วยมารยา  
ชนนี้ก็จะได้ไม่เที่ยวหา  
ไม่โกรธาทูนหัวอย่ากลัวเลย  
ไหนทรงฤทธิ์บุตรรงค์เล่าลูกเอ๋ย  
แล้วทราชมเซยจึงค่อยพาบิดาไป  
ยังข้าหลอกหลวงแม่พุดแก้ไข  
ขอเชิญไปอยู่ในถ้ำให้สำราญ  
พระบิดาชี้ฉลาดไม่อาจหาญ  
ไม่ช้านานบุตรรงค์จะมา  
แค้นโอรสราวกับไฟไหม้มั่งสา  
แม่นจะว่าโดยดีเห็นมีฟัง  
แล้วหักคอเสียให้ตายเมื่อภายหลัง  
น้อยหรือยังไทยกเหยงเด็กเกร  
มาพุดเอาเปรียบผู้ใหญ่ทำไพล่ผล  
ทำไว้ไว้ว่ากล่าวให้ยาวความ  
แม่นไม่บอกโดยดีจะตีถาม  
เข้าไล่ตามคลุกคลีตีไปพลาญ

(“Wannakhadee Wijak,” pp. 74 - 75)

## 2.16 นางยักษ์รายมนต์ทำให้ตาตนเองเป็นไฟ มองเห็นในที่มืด

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักข์ได้ระบุไว้ว่า เมื่อนางผีเสื้อสมุทรเข้าไปใส่ตีสินสมุทร สิ้นสมุทรก็หนีให้แม่ตามออกห่างจากพ่อไปยังต้นทาง แล้วก็หนีขึ้นไปบนเกาะ พอแม่ตามขึ้นมา ก็ดำน้ำหนีไปหาพระอภัยมณี ส่วนนางผีเสื้อสมุทรก็ตามหาสิ้นสมุทรจนใกล้จะค่ำก็คิดว่า สิ้นสมุทรหนีขึ้นไปหาพ่อบนภูเขา เพราะคิดว่า สิ้นสมุทรพาพระอภัยมณีมาหลบอยู่ที่นี้ จึงเรียกหาแต่ก็ไม่มีเสียงตอบจึงทำลายภูเขานั้น แต่ก็ไม่พบใครจึงรู้ว่าถูกหลอก จึงรายมนต์ให้ตาของนางสว่างไสวดังดวงแก้ว สามารถมองเห็นในที่มืด มองเห็นสองพ่อลูกหนีอยู่ไวๆ จึงออกติดตามต่อไป สิ้นสมุทรก็รีบหนีมาตลอดทั้งคืนจนรุ่งเช้าเห็นเงือกตายายว่ายน้ำด้วยความเหนื่อยอ่อน จึงบอก่าให้รีบเดินทาง นางผีเสื้อสมุทรไล่ตามมาใกล้จะทันแล้ว ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“สิ้นสมุทรผลุดอกนอกกรักแร่  
 แกล้งหลบลิ้นหนีไปต้นทาง  
 นางผีเสื้อสมุทรเหลือแค้นแสนสาหัส  
 อุตลุดุดุด่าปล้ำกันไป  
 ถึงเขาใหญ่ในน้ำจ้ำชะเงื้อม  
 เข้าหาดทรายชายตื้นขึ้นบนเตียน  
 เห็นมารดาล่าลับแล้วยับยั้ง  
 ไม่พ่นผุดรุดไปในนที  
 ฝ่ายผีเสื้อสมุทรเมื่อลูกลอบลงน้ำ  
 ด้วยใจนางคิดว่าพาบิดร  
 เทียวแลรอบขอบเขาเงาชะงุ้ม  
 เสียงคลื่นโครมโถมตะครุบก้อนศิลา  
 แล้วลุกขึ้นยืนชะงอกโยกสิงขร  
 ยังมีดคำสำเหนียกร้องเรียกเดา  
 เห็นไม่ขานมารร้ายหลายซ้ำ  
 ไม่พบเห็นเป็นเพลาเข้าราตรี  
 ช่างชาติชั่วหัวกระดุกลูกตอแหล  
 เออกระนั้นมันจึงทบทลบมา

แล้วล่อแม่ตบหัตถ์ผัดผาง  
 หมายให้ห่างพระบิดาได้คลาไคล  
 แต่ฉวยพลัดพลางคลื่นลื่นไกล  
 เหมือนล่นไถตลตะมะทุทุกาษณีน  
 พระหลบเลื่อมเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน  
 เทียววังเวียนวนรอบขอบศิรี  
 แกล้งถอยหลังลงน้ำแล้วดำหนี  
 ตั้งภักดีตามติดพระบิดร  
 พอจวนค่ำคิดว่าวังขึ้นสิงขร  
 มาชุ่มช่อนอยู่ที่นี้จึงหนีมา  
 ยังมีดคลุ้มก็ยังคงตั้งแต่หา  
 จนหน้าตาแตกยับลงสับเงา  
 จนโคลงคลอนเคลื่อนดั่งทั้งภูเขา  
 ไม่พ่นเราเร่งมาหาโดยดี  
 เขาระย่ำย่อยยับดั่งสับสี่  
 อสุรีเหลือแค้นแน่นอรุรา  
 ลงให้แม่หลงกลเทียวค้นหา  
 ให้บิดาเลยไปเสียไกลแล้ว

คำริพลางนางมารอ่านพระเวท  
 แลเขม้นเห็นไปไฉแววแวว  
 หนอนรินทรสิ้นสมุทรไม่หยุดยั้ง  
 จนแจ่มแจ้งสุริโยโณไทย  
 จึงว่าริบถือนอนไปก่อนท่าน  
 แล้วว่าयरอคลอไปพอได้พัก  
 พระลูกหลบพบเงือกจะเสือกหนี  
 ตะคอกถามตามโมโหที่โกรธา  
 เดี่ยวนี้องค์พระอภัยอยู่ไหนเล่า  
 จะควักเอานัยน์ตาออกมาดู

ให้สองเนตรโชติช่วงดั่งดวงแก้ว  
 อยู่โนนแล้วลุยตามโครมครามไป  
 ริบมาทั้งคืนค้ำโนน้ำไหล  
 เห็นเงือกใหญ่ย่ายตายง้านัก  
 โนนนางมารหมุนไล่มาใกล้หนัก  
 พอนางยักษ์ทันโถมกระโจมมา  
 เหยียบขยี้สองแขนแน่นนักหนา  
 โยมิ่งพาฟัวพรากมาจากภู  
 ไม่บอกเราหรือกระไรทำไขหู  
 ตะคอกขู่คุกถามคำรามรม”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 76)

### 2.17 โยคีรู้ด้วยญาณวิเศษว่าพระอภัยมณีจะมาขอความช่วยเหลือ

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักข์ได้ระบุไว้ว่า โยคีที่อยู่บนเกาะแก้วพิสดารได้ยินเสียงคลื่นดังมาทางหน้าเกาะต่างๆ ที่ลมก็สงบดี จึงนั่งสมาธิ แล้วก็บอกกับลูกศิษย์ว่าวันนี้จะมีชายสูงศักดิ์มาหา แล้วก็มิ นางผีเสื้อสมุทรตามมาด้วย ตนเองจำจะต้องไปคอยดูที่หาดทรายแล้วไล่ นางผีเสื้อสมุทรให้กลับไป จากนั้นโยคีก็ฉวยไม้เท้าลงจากบัลลังก์ไป พวกข้าราชการบริพารก็ตามไป พอถึงที่หาดทราย มองไปที่ทะเลก็เห็นมนุษย์อยู่ไกลลิบๆ และมีนางผีเสื้อสมุทรไล่ตามมาด้วย พอพระอภัยมณีเข้าถึงฝั่ง นางผีเสื้อสมุทรก็เข้าถึงฝั่งตามมาอย่างกระชั้นชิด แต่เมื่อนางผีเสื้อสมุทรเห็นโยคีลงมายืนที่ชายหาดก็เกิดความกลัว พระอภัยมณีก็กับสินสมุทรก็ช่วยกันดึงนางเงือกเข้ามาในฝั่ง แล้วก็ขอให้โยคีช่วย พระโยคีจึงบอกว่าท่านหนีตายมาหาเรา เราก็ลงมาคอยด้วยความเมตตา แต่ยังไม่รู้ว่ามาขอความช่วยเหลือด้วยเหตุใด พระอภัยมณีจึงเล่าความหลังให้พระโยคีฟัง พระโยคีจึงบอกว่าจงพักอยู่ที่นี้ให้สบายใจเถิด พวกยักษ์และภูตผีปีศาจ เมื่อถูกทรายที่ชายหาดซึ่งได้ปลุกเสกไว้ก็จะตาย ไม่สามารถเข้ามาได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ฝ่ายโยคีที่อยู่บนภูเข  
 ทั้งจันทราพรหมณ์แขกไทยชวา  
 เป็นร้อยคนปรนนิบัติอยู่เข้าคำ

กับคนเหล่าเหลือตายหลายภาษา  
 วิไลดาฝรั่งพร้อมกัน  
 บ้างต้นน้ำเก็บลูกไม้มาให้ฉัน

เป็นเหล่าล้อมพร้อมหน้าเวลานั้น  
 พอบายเบี่ยงเสียงคลื่นดังครื้นครึก  
 ครั้นดูลมก็ไม่พัดสงัดดี  
 แล้วบอกศิษย์ซึ่งนั่งอยู่ทั้งหลาย  
 ฝึเสื่อสมุทรน้ำทำฤทธิติดตามมา  
 จำจะไปคอยดูอยู่ที่หาด  
 ฉวยไม้เท้าก้าวย่างจากบัลลังก์  
 ถึงหาดกว้างทางแลกระแสนสมุทร  
 ฝึเสื่อสมุทรน้ำทำฤทธิติดตามมา  
 พระอภัยมณีเห็นฝึเสื่อสมุทร  
 ยักษ์กระโจมโถมจับแทบอัจน  
 เข้าถึงที่ฝึเสื่อสมุทรก็ถึงด้วย  
 พอโยคีมีศาลางมายืน  
 พระอภัยมณีทรกบลิ้นสมุทร  
 แล้วกราบกรานโยคีมีกำลัง  
 พระโยคีมีจิตคิดสงสาร  
 เราลงมากอยช่วยด้วยเมตตา  
 พระอภัยได้สดับสุนทรภาษ  
 จะหนีนางกลางสมุทรที่สุดแรง  
 แล้ววอนว่าข้ากับโอรสราช  
 ขอพระองค์ทรงธรรมช่วยกันภัย  
 พระโยคีมีญาณว่าหลานรัก  
 อันยักษ์ฝึเสื่อสมุทรพราย  
 เราลงเลขเสกทำให้สำเร็จ  
 มันอยู่แต่ห่างห่างช่างเป็นไร

บ้างนวดพื้นปรนนิบัตินั่งพัดวี  
 อีกรักมาข้างหน้าศิโรตธี  
 พระโยคีจับยามตามตำรา  
 วันนี้ขามศึกดีจักมาหา  
 เสียงขลากลั่นสนั่นดัง  
 ช่วยตวาดชูขับให้กลับหลัง  
 แหกฝรั่งพร้อมล้อมลีลา  
 เห็นมนุษย์ไรโรไกลนักษณา  
 เวทนาแลดูอยู่ทุกคน  
 ความกลัวเหลืออวยกว้างอยู่กลางหน  
 พอเห็นคนอยู่ที่หาดตวาดครืน  
 กระชั้นฉวยผิดเสือกเกลือกเข้าตื้น  
 ฝึเสื่อสมุทรตื่นตัวสั่นขยับยั้ง  
 ช่วยกันฉุดนางเงือกเสือกเข้าฝั่ง  
 แหกฝรั่งพร้อมล้อมพุดจา  
 จึงว่าท่านหนีตายหมายมาหา  
 แต่กิจจาไม่กระจำยังกลางแคลง  
 จึงยกความก่อนเก่าเล่าแถลง  
 ราพันแจ้งความจริงทุกสิ่งไป  
 จะรองบาทประติพัทธ์จนตัดชัย  
 แต่พอได้หยุดหย่อนผ่อนสบาย  
 จึงสำนักอยู่ให้สมอารมณ์หมาย  
 มาถูกทนายชายหาดก็ขาดใจ  
 ดังเชื่อนเพชรภูตปีศาจไม่อาจใกล้  
 ทำไม่ได้นัดตาเจ้าอย่ากลัว”

(“Wannakhadee Wijak,” pp. 77 - 78)

### 2.18 โยคีให้โอวาทานางผีเสื้อสมุทร

ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักขณ์ได้ระบุไว้ว่า เมื่อนางผีเสื้อสมุทรอ่อนนอบให้พระอภัยมณีกลับไปกับตน แต่พระอภัยมณีไม่ยอมกลับไปด้วยนั้น พระโยคีจึงให้โอวาแทนนางผีเสื้อสมุทรว่าจงตัดความห่วงใยออกเสีย อย่างจงล้างจงผลาญลูกผิว้ออีกเลย เป็นเพราะเคราะห์กรรมจึงทำให้หมดสิ้นวาสนากันแค่นี้ อย่าคิดติดตามต่อไปอีกเลยจะเป็นบาปกรรมติดตัวไปเมื่อตาย ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“ฝ่ายโยคีมียศจนารถ	ให้โอวาทานางยักษ์ไม่หักหาญ
จงตัดบ่วงห่วงใยอาลัยลาน	อย่าบอพงผลาญลูกผิว้อของตัวเลย
ทั้งนี้เพราะเคราะห์กรรมทำให้วุ่น	จึงสิ้นบุญวาสนาสีกาเอ๋ย
เห็นมิได้ไปอยู่เป็นคู่เชย	ด้วยสองเคยปลุกเลี้ยงกันเพียงนั้น
อย่าครวญคิดติดตามด้วยความโกรธ	จะเป็นโทษกับสีกาเมื่ออาสาสัญ
จงยับยั้งฟังคำรูปราพัน	ไปสวรรค์นฤพานสำราญใจ”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 80)

### 2.19 โยคีตำนางผีเสื้อสมุทร

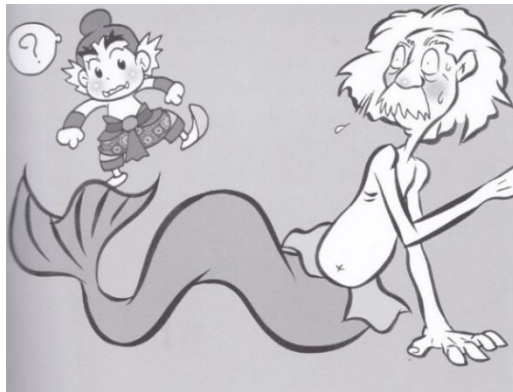
ในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักขณ์ได้ระบุไว้ว่า พระโยคีเมื่อถูกนางผีเสื้อสมุทรตำพระโยคีก็ด่าตอบว่า เพราะความหวงผิว้อจึงได้ติดตามมา มึงว่ากูมึงก็ตกนรกเอง รูปร่างก็น่าเกลียดแถมคำพูดก็หยาบคาย มิน่าผิว้อจึงเบื่อแล้วหนีมาอยู่ที่นี้ ยังมาตำหนิกูว่าซอมซุ่มผู้คนไว้บนเกาะอีก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

“พระโยคีชี้หน้าว่าอูเหม	ยังโไว้่วุ่นวายอิตายโง
เพราะหวงผิว้อมัวเมาเฝ้าตะโกรง	ว่ากูโงมึงก็ตกนรกเอง
อียักษตาโตโมโหมาก	รูปก็กากปากก็ประไรไม่เหมาะเหม็ง
นมสองข้างอย่างกระโปรงดูโตงเตง	ผิว้อของตัวเองเขาระอาไม่น่าชม
จึงหนีมาอาศัยกูให้อยู่	มิใช่กูรู้เห็นเท่าเส้นผม
มาตรีชาว่ากูผิดในกิจกรม	จะให้สมน้ำหน้าสาแก่ใจ
แล้วเสกทรายปรายขว้างมากลางคลื่น	ดังลูกปืนยิงยักษ์ให้ตักษย
ผีเสื้อสมุทรกลัวตัวสั้นเพียงบรรลัษ	ก็หลบไปตามมวลชลธาร”

(“Wannakhadee Wijak,” p. 80)

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีเหตุการณ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจัษ์แต่ไม่ปรากฏในวรรณคดีฉบับการ์ตูน ซึ่งเหตุการณ์ที่วรรณคดีฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึงนั้นสามารถจำแนกได้ 3 เหตุการณ์ ได้แก่

1) เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร เช่น ความรักของสินสมุทรที่มีต่อพระอภัยมณี ความคิดถึงของพระอภัยมณีที่มีต่อศรีสุวรรณ ความรู้สึกของพระอภัยมณีที่ต้องทนอยู่กับนางยักษ์ ความรู้สึกของพระอภัยมณีเมื่อพบนางเงือก ความสงสารแม่ของสินสมุทร เป็นต้น โดยอาจจะเป็นเพราะว่า อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินเรื่องที่วรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดี วิจัษ์บรรยายอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครดังกล่าวเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของวรรณคดีที่ต้องมีการบรรยายลักษณะของตัวละคร ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครแต่ละตัวเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพและเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามตัวละครในเรื่อง แต่ในวรรณคดีฉบับการ์ตูน ผู้แต่งสามารถที่จะแสดงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ผ่านอากัปกิริยา สีหน้า ท่าทางของตัวละครได้ จึงไม่มีการกล่าวถึงอารมณ์ ความรู้สึกของ ตัวละครอีก ดังเช่นตอนที่สินสมุทรหนีออกนอกถ้ำไปเล่นที่ทะเลแล้วพบกับเงือกจึงเกิดความสงสัยว่าเป็นตัวอะไร วรรณคดีฉบับการ์ตูนก็ได้ใช้เครื่องหมายปริศนึ (?) เพื่อแสดงความสงสัยของสินสมุทรโดยไม่ต้องอธิบายขยายความให้ยืดเยื้อ ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 สินสมุทรเกิดความสงสัยว่าสิ่งที่เห็นคือตัวอะไร  
ที่มา: Boonkong (2013, p. 45)

หรือตอนที่นางผีเสื้อสมุทรผีเสื้อสมุทรออกตามหาพระอภัยมณีหลังจากที่ได้ไป  
 จำศีลลดอาหารครบตามกำหนดเวลาแล้ว วรรณคดีฉบับการ์ตูนก็ได้แสดงอารมณ์ความรู้สึก  
 ของนางผีเสื้อสมุทรที่ออกตามหาด้วยความโมโหผ่านภาพวาดดังต่อไปนี้



ภาพที่ 2 นางผีเสื้อสมุทรออกตามหาพระอภัยมณีด้วยความโมโห  
 ที่มา: Boonkong (2013, p. 48)

2) เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการชมธรรมชาติ เช่น ตอนที่เงือกเล่าสภาพภูมิประเทศ  
 ของทะเลให้พระอภัยมณีฟัง และตอนที่พระอภัยมณีชื่นชมธรรมชาติรอบตัวขณะที่หนีอยู่ใน  
 ทะเล ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การชมธรรมชาตินั้นเป็นชนบในการแต่งวรรณคดีอย่างหนึ่ง  
 ดังนั้นในการแต่งวรรณคดีจึงต้องมีการกล่าวถึงความงามของธรรมชาติ แต่วรรณคดีฉบับ  
 การ์ตูนเน้นที่การดำเนินเรื่องที่รวดเร็วจึงต้องตัดเหตุการณ์เหล่านี้ออกไป

3) เหตุการณ์ที่เป็นบทพูดหรือบทสนทนาระหว่างตัวละคร เช่น ตอนที่  
 พระอภัยมณีขอให้เงือกหยุดการเดินทางในเวลากลางคืน ตอนที่พระอภัยมณีบอกให้เงือกทั้ง  
 ตนเองไว้แล้วหนีไป ตอนที่สินสมุทรอาสาหากล่อนางผีเสื้อสมุทรไปทางอื่น ตอนที่สินสมุทร  
 พบนางผีเสื้อสมุทรและหากล่อนางผีเสื้อสมุทร เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้จะต้องบรรยาย  
 ให้ชัดเจนในวรรณคดีต้นฉบับเพื่อผู้อ่านจะได้เข้าใจและเกิดจินตนาการหรือเกิดความรู้สึกร่วม  
 ไปกับเหตุการณ์ที่ผู้แต่งบรรยายผ่านตัวอักษร แต่วรรณคดีฉบับการ์ตูนเป็นการเล่าเรื่องหรือ



เล่าเหตุการณ์หลักว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแปลงบทพูดหรือบทสนทนาให้เป็นภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดความเยิ่นเย้อในการนำเสนอ และทำให้ต้องเพิ่มจำนวนหน้ามากยิ่งขึ้นจากการวาดภาพจากบทพูดหรือบทสนทนาในวรรณคดีฉบับ ดังนั้นวรรณคดีฉบับการ์ตูนจึงตัดเหตุการณ์เหล่านี้ออกไป เพราะเมื่อตัดเหตุการณ์เหล่านี้ออกไปก็ไม่ได้ทำให้การดำเนินเรื่องคลาดเคลื่อนหรือผิดไปจากโครงเรื่องเดิม

### 3. เนื้อหาที่ปรากฏในฉบับการ์ตูนแต่ไม่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีเนื้อหาใดที่ปรากฏในวรรณคดีฉบับการ์ตูนแต่ไม่ได้กล่าวถึงในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ อาจจะเป็นเพราะว่าวรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการที่จะให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามเนื้อหาในวรรณคดีแบบฉบับ จึงไม่มีการเพิ่มหรือแต่งเนื้อหาใหม่แทรกในวรรณคดีฉบับการ์ตูน เพราะอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจผิด และคิดว่าเหตุการณ์ที่เพิ่มเข้าไปนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏในวรรณคดีแบบฉบับ อันจะส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของวรรณคดีเรื่องนั้นในอนาคต กล่าวคือ ผู้อ่านอาจจะจดจำเนื้อหาของวรรณคดีเรื่องนั้นจากวรรณคดีฉบับการ์ตูน และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็อาจจะเล่าวรรณคดีเรื่องนั้นที่ตนเองเคยอ่านให้ลูกหลานหรือบุคคลอื่นฟัง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อวรรณคดีที่เป็นสมบัติของชาติเป็นอย่างมาก

### การตัดแปลงตัวละครของวรรณคดีฉบับการ์ตูนกับวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์

ผู้เขียนได้ศึกษาลักษณะการดัดแปลงใน 3 ประเด็น คือ 1. ศึกษาตัวละครที่มีชื่อปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และหนังสือการ์ตูน 2. ศึกษาตัวละครที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์แต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง และ 3. ศึกษาตัวละครที่การ์ตูนสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยจะได้นำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### 1. ตัวละครที่มีชื่อปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และหนังสือการ์ตูน

ผลการศึกษาพบว่า วรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และวรรณคดีฉบับการ์ตูนได้กล่าวถึง ตัวละครตรงกันอยู่ 6 ตัว คือ พระอภัยมณี สินสมุทร เจือกเฒ่า นางผีเสื้อสมุทร นางเงือก และพระโยคี นอกจากนี้ตัวละครในวรรณคดีฉบับการ์ตูนก็มี

ลักษณะและพฤติกรรมหลักตามที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ทุกประการ เพียงแต่ไม่ได้ให้รายละเอียดลักษณะและพฤติกรรมปลีกย่อยของตัวละครนั้นๆ เนื่องจากวรรณคดีฉบับการ์ตูนได้อธิบายลักษณะและพฤติกรรมปลีกย่อยของตัวละครผ่านการแสดงสีหน้าและท่าทางของตัวการ์ตูน ผู้อ่านจะเข้าใจลักษณะและพฤติกรรม ตลอดจนจนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครนั้นๆ โดยการดูจากภาพวาดแทน ดังเช่น ตอนที่พระอภัยมณีและนางเงือกตกใจเมื่อรู้ว่านางผีเสื้อสมุทรได้ตามมาทันแล้ว วรรณคดีฉบับการ์ตูนก็ได้วาดภาพเพื่อสื่ออาการตกใจของพระอภัยมณีและนางเงือกดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 3 พระอภัยมณีและนางเงือกตกใจเมื่อรู้ว่านางผีเสื้อสมุทรตามมาทัน  
ที่มา: Boonkong (2013, p. 48)

ดังนั้นการนำเสนอในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมตัวละครจากวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

## 1.1 พระอภัยมณี

ลักษณะนิสัยของพระอภัยมณีที่ปรากฏในตอนนี้แสดงให้เห็นถึงความรักลูกของพระอภัยมณี เช่นตอนที่กล่าวว่าพระอภัยมณีจะคอยเลี้ยงดูสินสมุทรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งอายุได้แปดปี และได้อบรมสั่งสอน ให้วิชาความรู้แก่สินสมุทร หรือตอนที่นางผีเสื้อสมุทรนำผลไม้มาให้ พระอภัยมณีก็เอาผลไม้เหล่านั้นให้สินสมุทร ผู้เป็นลูกกิน ส่วนตัวเองนั้นไม่กิน นอกจากพระอภัยมณีจะมีความรักลูกแล้ว พระอภัยมณีก็ยังคงมีความรักนางผีเสื้อสมุทรด้วย แม้ว่าจะถูกลักพาตัวมาก็ตาม เพราะอย่างน้อยก็เคยอยู่กับกันมานานย่อมที่จะมีความรัก ความผูกพันกันเป็นธรรมดา แต่ด้วยต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์กัน ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ พระอภัยมณีจึงคิดหนีนางผีเสื้อสมุทร ลักษณะนิสัยอีกอย่างหนึ่งของพระอภัยมณีก็คือ เป็นบุคคลที่มองการณ์ไกล มีความรอบคอบ เช่นตอนที่เจอกับเงาะพาหนะ พระอภัยมณีก็วิตกกังวลว่าในทะเลมีปลาร้ายหลายชนิด จะป้องกันปลาร้ายได้อย่างไร ลักษณะนิสัยประการต่อมาของพระอภัยมณีก็คือมีความนบนอบอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพนับถือผู้อาวุโส เช่นตอนที่พระอภัยมณีบอกให้สินสมุทรขอขมาเงาะพาหนะที่ไปขุดกระชากลากเข้ามาในถ้ำ นอกจากนี้ พระอภัยมณียังมีความเมตตาปรานี เห็นใจผู้อื่น เช่นตอนที่พระอภัยมณีบอกให้เงาะหยุดพักเสียบ้าง เพราะพาตนเองเดินทางหนีมาไกลแล้ว อีกทั้งใกล้จะค่ำแล้วด้วย ลักษณะนิสัยอีกประการหนึ่งก็คือพระอภัยมณีเป็นบุคคลที่มีความเสียสละด้วย เช่นตอนที่ พระอภัยมณีรู้ว่านางผีเสื้อสมุทรตามมาทัน พระอภัยมณีก็บอกให้เงาะทิ้งตนเองไว้แล้วให้หนีไปเสีย

## 1.2 สินสมุทร

ลักษณะของสินสมุทรในตอนนี้เป็นเด็กอายุ 8 ปี มีลักษณะรูปร่างหน้าตาเหมือนพระอภัยมณี แต่มีตาสีแดงและมีเขี้ยวเหมือนนางผีเสื้อสมุทร อีกทั้งมีพลังกำลังดั่งพญาช้างพลาย เนื่องจาก สินสมุทรเป็นเด็กอายุเพียง 8 ปี ดังนั้นจึงมีความซุกซน มีความอยากรู้อยากเห็นตามประสาเด็ก เช่นตอนที่ สินสมุทรวิ่งเล่นอยู่ในถ้ำ เมื่อเห็นแผ่นดินปิดปากถ้ำอยู่ก็จึงลองผลักดูด้วยความอยากรู้อยากเห็น อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความอยากรู้อยากเห็นของสินสมุทรก็คือตอนที่สินสมุทรไปพบเงาะแล้วก็เกิดความสงสัยว่าเป็นตัวอะไร จึงจับไปให้พ่อดู ลักษณะนิสัยของสินสมุทรอีกประการหนึ่งก็คือมีความกล้าหาญ แม้ว่าจะเป็นเด็กอายุเพียง 8 ปี แต่ก็มีมีความกล้าหาญเกินกว่าเด็กธรรมดาทั่วไป เช่นตอนที่พระอภัยมณีบอกให้สินสมุทรกลับไปอยู่กับแม่ ส่วนตัวเองจะขอตาย

อยู่ที่นี้ สิ้นสมุทรรีบขอให้พระอภัยมณีรีบหนีไป ตนเองจะขอหลอกล่อนางผีเสื้อสมุทรให้ไปทางอื่น อยู่ที่นี้แต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้สิ้นสมุทรรยังมีความฉลาดเฉลียว มีไหวพริบปฏิภาณที่ดี เช่นตอนที่ สิ้นสมุทรรหลอกให้นางผีเสื้อสมุทรตามหาโดยการหนีขึ้นไปบนภูเขา แต่ตัวเองใช้วิธีการเดินถอยหลัง ลงน้ำ เพื่อลวงให้นางผีเสื้อสมุทรเข้าใจว่าตนเองได้หนีเดินขึ้นไปบนภูเขา ลักษณะนิสัยที่เป็นข้อดี ของสิ้นสมุทรรอีกประการหนึ่งก็คือ มีวาทศิลป์ในการพูด รู้จักพูดจาให้ผู้ฟังรู้สึกดี รู้สึกประทับใจ

### 1.3 เจือกเฒ่า

เจือกเฒ่าเป็นบุคคลที่ฉลาดรอบคอบ เช่นตอนที่เจือกเฒ่าบอกให้สิ้นสมุทรรยกหิน ปิดปากถ้ำให้เหมือนเดิม ส่วนตัวเองจะเกลี้ยทราญที่เป็นรอยเท้าให้เรียงดังเดิมเพื่อไม่ให้ นางผีเสื้อสมุทรรู้ว่าสิ้นสมุทรรสามารถผลักหินปิดปากถ้ำแล้วออกไปวิ่งเล่นข้างนอกได้ หรือตอนที่ เจือกเฒ่าบอกให้พระอภัยมณีหนีไปอยู่กับพระโยคีที่เกาะแก้วพิสดารเพราะพระโยคีมีฤทธิ์เดช พวกที่เรือแตกก็ไปขออาศัยอยู่ที่นั่น หากเกิดมีเรือสำเภาพลัดหลงเข้าไปก็จะได้ขออาศัยเรือ กลับไปบ้านเมืองของตนเอง นอกจากนี้ เจือกเฒ่ายังเป็นบุคคลที่มีวาทศิลป์ในการพูด รู้จักพูด เยินยอยกย่องผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตัวเอง รู้จักพูดจาทว่านล้อมให้ผู้อื่นคล้อยตาม เช่นตอนที่ พุดจาขอให้พระอภัยมณีไว้ชีวิตตนเอง แล้วตนเองจะยอมเป็นข้ารับใช้ของพระอภัยมณีไปจนตาย ลักษณะนิสัยของเจือกเฒ่าอีกประการหนึ่งก็คือมีความกล้าหาญ ยอมรับใช้เจ้านายจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เช่นตอนที่พระอภัยมณีคิดจะหนีนางผีเสื้อสมุทร เจือกเฒ่าก็ขออาสาพาพระอภัยมณีหนี โดยไม่กลัวตาย นอกจากนี้ เจือกเฒ่ายังเป็นบุคคลที่รักษาคำพูดของตนเอง เช่นตอนที่เจือกเฒ่า ได้สัญญากับพระอภัยมณีว่าจะพาหนี เมื่อถึงเวลานัดก็มารอ พระอภัยมณีตามที่ได้อสัญญากันไว้

### 1.4 นางผีเสื้อสมุทร

ลักษณะและพฤติกรรมของนางผีเสื้อสมุทรในตอนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นางผีเสื้อสมุทรเป็นบุคคลที่รักลูกรักผัว เช่นตอนที่ออกไปหาอาหาร เมื่อจะกลับมาที่ถ้ำก็เก็บผลไม้ มาหาให้ลูกให้ผัวด้วย อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความรักความไวใจของนางผีเสื้อสมุทรที่มีต่อ พระอภัยมณี ก็คือตอนที่พระอภัยมณีหลอกให้นางผีเสื้อสมุทรไปสะเดาะเคราะห์ในป่า นางผีเสื้อสมุทรก็เชื่อพระอภัยมณีอย่างไม่มีข้อสงสัย ลักษณะนิสัยของนางผีเสื้อสมุทรอีกประการ หนึ่งก็คือเป็นบุคคลที่รักษารักษาคำพูด เช่นตอนที่พระอภัยมณีบอกให้ไปจำศีลสะเดาะเคราะห์อยู่ ในป่า งกินอาหาร เป็นเวลา 3 วัน นางผีเสื้อสมุทรก็รักษาคำพูดอย่างเคร่งครัด ส่วนข้อเสียของ

นางผีเสื้อสมุทรก็เป็นบุคคลที่ขี้โมโห ชอบใช้กำลัง เช่นตอนที่นางผีเสื้อสมุทรกลับมาที่ถ้ำ รู้ว่า พระอภัยมณีและสินสมุทรหนีไปแล้ว ก็ออกติดตามหา แต่ไม่เจอ คว้าได้แต่ปลาก็เลยจับปลานั้น กินเป็นอาหารด้วยความโมโห นอกจากนี้ นางผีเสื้อสมุทรยังชอบพูดว่ากล่าวลูก เช่นตอนที่ นางผีเสื้อสมุทรจะออกไปจำศีลในป่าตามที่ พระอภัยมณีบอก นางผีเสื้อสมุทรก็สั่งสินสมุทรให้อยู่ กับพ่อ อย่าติดกับพ่อ มิฉะนั้นเมื่อตนเองกลับมาจะโดนตี แต่ลักษณะนิสัยที่แย่มากที่สุดของ นางผีเสื้อสมุทรก็คือไม่มีความเป็นแม่ คิดจะฆ่าได้แม้กระทั่งลูกของตนเอง เช่นตอนที่ นางผีเสื้อสมุทรจะจับสินสมุทรเพื่อให้พาไปหาพระอภัยมณี เมื่อเจอแล้วจึงจะฆ่าสินสมุทรเสีย

### 1.5 นางเงือก

บทบาทของนางเงือกในตอนนี้เป็นผู้ที่รับช่วงต่อจากเงือกเฒ่า พาพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อสมุทรไปยังเกาะแก้วพิสดารเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่มีการกล่าวถึงลักษณะนิสัยของ นางเงือกว่าเป็นอย่างไร แต่ระบุว่า นางเงือกเป็นลูกสาวของเงือกเฒ่า และเป็นหญิงสาวที่มีหน้าตา คมขำ สวยงาม ผิวพรรณเปล่งปลั่ง เหมือนกับนางในวังหลวง

### 1.6 พระโยคี

พระโยคีอาศัยอยู่ที่เกาะแก้วพิสดาร เป็นบุคคลที่มีเวทมนตร์คาถาอาคม ทำให้พวก ภูตผีปีศาจไม่กล้าเข้าไปรบกวนที่เกาะนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวพวกที่เรือแตกกลางทะเลจึงเข้าไป ขออาศัยอยู่กับพระโยคี เนื่องจากเป็นที่ปลอดภัยมากที่สุด นอกจากนี้พระโยคียังเป็นบุคคลที่มีความเมตตา ชอบช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ทั้งวรรณคดีฉบับการ์ตูนและวรรณคดีในหนังสือ เรียบวรรณคดี วิจักษ์กุลกล่าวถึงตัวละครตรงกัน 6 ตัว ซึ่งแต่ละครเหล่านั้นล้วนแต่เป็นตัวละคร สำคัญในตอนนี้ ดังนั้นจึงไม่มีการจดหรือไม่กล่าวถึงตัวละครตัวใด เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินเนื้อเรื่องตามที่ได้กล่าวไว้ในวรรณคดีต้นฉบับได้ อย่างไรก็ตาม วรรณคดีฉบับการ์ตูนไม่ได้ บรรยายรายละเอียดของตัวละครแต่ละตัวที่จะทำให้สามารถอนุมานถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร ตัวนั้นๆ ได้ แตกต่างจากวรรณคดีในหนังสือเรียบวรรณคดีวิจักษ์ที่มีการบรรยายลักษณะ พฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครทำให้สามารถทราบลักษณะนิสัยของตัวละครแต่ละตัวได้อย่าง ชัดเจน ซึ่งเป็นเพราะว่าวรรณคดีฉบับการ์ตูนเน้นการดำเนินเรื่องที่รวดเร็ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้อง

อธิบายหรือพรรณนาอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ของตัวละครอย่างละเอียด เพราะไม่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง อีกทั้งสามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครผ่านการวาดภาพได้ แต่วรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรต้องบรรยายลักษณะนิสัย พฤติกรรม หรืออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครอย่างชัดเจน เพราะผู้อ่านต้องใช้จินตนาการของตนเองเพื่อจะได้รับรู้ลักษณะนิสัย ความรู้สึกนึกคิด หรืออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครผ่านตัวอักษรที่อ่าน

## 2. ตัวละครที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรแต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีตัวละครใดที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรแต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าตัวละครสำคัญในตอนนี้มี 6 ตัวดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งไม่มีจำนวนไม่มากนัก อีกทั้งตัวละครแต่ละตัวก็มีบทบาทและความสำคัญต่อเนื้อเรื่องเท่าเทียมกัน จึงไม่มีตัวละครตัวใดที่วรรณคดีฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง เพราะหากตัดตัวละครตัวใดออกจะส่งผลกระทบต่อเนื้อเรื่อง และทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดได้

## 3. ตัวละครที่การ์ตูนสร้างสรรค์ขึ้นใหม่

ผลการศึกษาพบว่า วรรณคดีฉบับการ์ตูนเรื่องพระอภัยมณีไม่ได้สร้างสรรค์ตัวละครขึ้นใหม่แต่อย่างใด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า วรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการที่จะรักษาเนื้อเรื่องให้ตรงตามวรรณคดีในหนังสือเรียนหรือวรรณคดีแบบฉบับให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง หากสร้างสรรค์ตัวละครขึ้นมาใหม่ อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจผิด และจดจำเนื้อหาที่ผิดๆ ดังนั้นจึงไม่มีตัวละครที่การ์ตูนสร้างสรรค์ขึ้นใหม่

## สรุป

การเปรียบเทียบการดัดแปลงด้านเนื้อหาและตัวละครของวรรณคดีฉบับการ์ตูนกับวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรในครั้งนี้ พบว่า วรรณคดีฉบับการ์ตูนมีการดัดแปลงด้านเนื้อหา 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 คือ มีเนื้อหาที่ปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรและฉบับการ์ตูนแต่เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วน 9 เหตุการณ์ ได้แก่ 1) สภาพจิตใจของพระอภัยมณีขณะที่อยู่กินกับนางผีเสื้อสมุทร 2) สิ่งของที่พระอภัยมณีมอบให้แก่สินสมุทร 3) สาเหตุที่ทำให้

เงือกกล่าวร้องขอชีวิต 4) บุคคลที่คิดแผนการหนีนางผีเสื้อสมุทรเป็นคนแรก 5) การล่อลวงนางผีเสื้อสมุทรให้ไปอยู่ที่อื่นก่อนที่จะหนี 6) บุคคลที่รู้ว่านางยักษ์กำลังจะตามมาทัน 7) สาเหตุที่นางผีเสื้อสมุทรจับเงือกเผ่ากินเป็นอาหาร 8) การเล่าเรื่องให้พระโยคีฟัง และ 9) การมาถึงเกาะแก้วพิสดารของพระอภัยมณี นางเงือก สินสมุทร และนางผีเสื้อสมุทร ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าวรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายจึงตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไปบ้าง หรือวรรณคดีฉบับการ์ตูนต้องการปลูกฝังความคิดหรือค่านิยมบางประการที่แตกต่างไปจากวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 คือ มีเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์แต่ในฉบับการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง 19 เหตุการณ์ ได้แก่ 1) ผู้เลี้ยงดูสินสมุทรและความสัมพันธ์ระหว่างพระอภัยมณีกับสินสมุทร 2) ความสามารถพิเศษและลักษณะพิเศษของสินสมุทร 3) เงือกเล่าสภาพภูมิประเทศของทะเลให้พระอภัยมณีฟัง 4) พระอภัยมณีคิดถึงศรีสุวรรณ 5) พระอภัยมณีแกล้งทำเป็นรักนางยักษ์ 6) นางผีเสื้อสมุทรฝันและพระอภัยมณีทำนายฝันให้ 7) สินสมุทรแสดงพิรุณให้เห็น 8) พระอภัยมณีพบนางเงือก 9) พระอภัยมณีให้สินสมุทรขอมาเงือกเผ่าก่อนที่จะขึ้นนั่ง 10) พระอภัยมณีชื่นชมธรรมชาติรอบตัวขณะที่หนีอยู่ในทะเล 11) พระอภัยมณีขอให้เงือกหยุดการเดินทางในเวลากลางคืน 12) นางผีเสื้อสมุทรแปลงกายขณะที่ตามหาพระอภัยมณี 13) พระอภัยมณีบอกให้เงือกทั้งตนเองไว้แล้วหนีไป 14) สินสมุทรอาสาหากล่อนางผีเสื้อสมุทรไปทางอื่น 15) สินสมุทรพบนางผีเสื้อสมุทรและหากล่อนางผีเสื้อสมุทร 16) นางยักษ์ร้ายมนต์ทำให้ตาตนเองเป็นไฟ มองเห็นในที่มืด 17) โยคีรู้ด้วยญาณวิเศษว่าพระอภัยมณีจะมาขอความช่วยเหลือ 18) โยคีให้โอวาทนางผีเสื้อสมุทร และ 19) โยคีตำนางผีเสื้อสมุทร ซึ่งโดยเหตุการณ์ส่วนใหญ่จะเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร แต่ในวรรณคดีฉบับการ์ตูน ผู้แต่งสามารถที่จะแสดงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ผ่านอากัปกริยา สีหน้า ท่าทางของตัวละครได้ จึงไม่มีการกล่าวถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครอีก นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการชมธรรมชาติที่วรรณคดีการ์ตูนไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การชมธรรมชาตินั้นเป็นชนบในการแต่งวรรณคดีอย่างหนึ่ง ดังนั้นในการแต่งวรรณคดีจึงต้องมีการกล่าวถึงความงามของธรรมชาติ แต่วรรณคดีฉบับการ์ตูนเน้นที่การดำเนินเรื่องที่รวดเร็วจึงต้องตัดเหตุการณ์เหล่านี้ออกไป และเมื่อตัดเหตุการณ์เหล่านี้ออกไปก็ไม่ได้ทำให้การดำเนินคลาดเคลื่อนหรือผิดไปจากโครงเรื่องเดิม เป็นต้น

ส่วนการตัดแปลงด้านตัวละครพบว่า มีการกล่าวถึงตัวละครที่มีชื่อปรากฏตรงกันทั้งในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์และหนังสือการ์ตูน 6 ตัว ได้แก่ พระอภัยมณี ลินสมุทร เงือกเผ่า นางเงือก นางผีเสื้อสมุทร และพระโยคี ซึ่งแต่ละครเหล่านั้นล้วนแต่เป็นตัวละครสำคัญ ในตอนนี้ ดังนั้นจึงไม่มีการงดหรือไม่กล่าวถึงตัวละครตัวใด เพราะอาจจะส่งผลต่อการดำเนินเนื้อเรื่องตามที่ได้กล่าวไว้ในวรรณคดีต้นฉบับได้ อย่างไรก็ตาม วรรณคดีฉบับการ์ตูนไม่ได้บรรยายรายละเอียดของตัวละครแต่ละตัวที่จะทำให้สามารถอนุมานถึงลักษณะนิสัยของตัวละครตัวนั้นๆ ได้ แตกต่างจากวรรณคดีในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ที่มีการบรรยายลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครทำให้สามารถทราบลักษณะนิสัยของตัวละครแต่ละตัวได้อย่างชัดเจน

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การผลิตซ้ำในรูปแบบของการ์ตูน ผู้ผลิตยังคงรักษาโครงเรื่องของวรรณคดีแบบฉบับไว้อย่างเคร่งครัด แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนหรือตัดเหตุการณ์บางส่วนบางเหตุการณ์เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างรวดเร็วและกระชับมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักของการผลิตหนังสือการ์ตูนที่ต้องดำเนินเรื่องอย่างกระชับ รวดเร็ว และมุ่งให้เกิดความสนุกสนาน ดังที่ Oudmuangkarn (2008, p. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การผลิตซ้ำในรูปแบบการ์ตูน ต้องอาศัยกลวิธีการตัดแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับสื่อ อันจะส่งผลให้จุดประสงค์ในการสื่อสารไปยังผู้เสพที่เป็นเด็กสัมฤทธิ์ผล และเนื่องจากลักษณะของรูปแบบการ์ตูนที่จำเป็นต้องใช้การบรรยายขนาดสั้น เนื้อเรื่องไม่ซับซ้อนมากนัก จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงเฉพาะโครงเรื่องหลักของวรรณคดีเรื่องนั้นๆ รายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ที่ไม่มีผลกระทบต่อโครงเรื่องหลักจึงต้องตัดออกไป ส่วนตัวละครได้มีการกล่าวถึงครบถ้วนตรงตามวรรณคดีแบบฉบับทุกประการ



## เอกสารอ้างอิง

- Boonkong, S. (2013). *Phra aphai mani (chabap katun) (Phim khrang thi sip-et)* [Pra Aphimanee (Cartoon Version) (11th ed.)]. Bangkok: Skybook.
- Ministry of Education. (1991). *Kan songsaem læ phatthana nangsu katun Thai* [Promotion and Development of Thai Comic Books]. Bangkok: Religion.
- Ministry of Education. (1999). *Kan sangkhro rupbæp kanphatthana sakkayaphap khong dek Thai dan thaksa kan khit* [Synthesis of the Potential Development Model of Thai Children in Thinking Skills]. Bangkok: Religion.
- Duangpattra, J. (2001). *Plæ plæng læ prærup bot lakhon* [Translate, Convert and Transform Plays]. Bangkok: Sayam.
- Kesmanee, S. (1988). *Wikhro kan rian kanson phasa Thai chak wannakhadi Thai nai samai krung Rattanakosin ton ton* [An analysis of learning and teaching Thai language on Thai literary texts during the early Rattanakosin Period]. (Master of arts thesis, Kasetsert University).
- Kirdpol, A., M.L. (1996). *Cha son phasa Thai hai sanuk dai yangrai* [How to Teach Thai to Have Fun]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Office of the Basic Education Commission. (2012). *Nangsu rian sara kan rianru phunthan wannakhadi wichak chan matthayommasuksa pi thi sam* [Wannakhadee Wijak Basic Learning Content Textbook for Mattayom 3]. Bangkok: Khurusapha ladprao.
- Oudmuangkam, R. (2008). *Kansuksa wannakam næo watthanatham pracha niyom ruang Sangthong chabap tang tang* [A study of the Sangthong as Popular Cultural Literature] (Master of arts thesis, Silpakorn University).
- Royal Institute. (2002). *Photchananukrom sap wannakam Angkrit – Thai* [English-Thai Literature Dictionary]. Bangkok: Author.

- Royal Institute. (2013). *Photchananukrom chabap ratchabanthittayasathan Pho.So. songphanharoihasipsi* [Royal Academy Dictionary 2013]. Bangkok: Author.
- Sangtaksin, Y & Busaphacheep, T. (2002). *Wiwatthanakan khong phasa læ wannakhadi Thai* [Evolution of Thai language and literature].  
In Y. Sangtaksin & P. Tangkittiphaporn (eds.), *Thai sukxa (Phim khrang thi sam)* [Thai study] (3rd ed.) (pp. 76-122). Bangkok: Kasetsart University.
- Satchaphun, R. (1997). *Sisanwannasin* [The art of literature Variety]. Bangkok: Ton-aor grammy.
- Sornjai, N. (2002). *Kansuksa priapthiap wannakam datplæng ruang khunchangkunphæn* [Comparative Study of the Adapted version of Khun Chang – Khun Phaen] (Master of arts thesis, Silpakorn University).
- Sounsamut, P. (2004). *Phu sep kap kan datplæng nuaha læ tualakhon ruang phra aphaimani nai watthanatham pracha niyom nai chuang pi Phutthasakkarat songphanharoisiphā - songphanharoihasiphok* [Audience and the Adaptation of Content and Characters of 'Phra Aphai Mani' in Thai Popular Culture During 2002-2003] (Master of arts thesis, Chulalongkorn University).